

ભાવના વિનાનો કર્મકાંડ વાંઝિયો રહે છે

ગ્રાહક કહે :— એક ડઝન સોપારી આપજો ને.

દુકાનદારે સરસ મળની વીણીવીણીને સોપારીઓ આપી. ગ્રાહક એ સોપારીઓ ડાલે કહે :—

“આવી નહીં, પૂજા માટેની ભાવ નાની નાની આપો.”

દુકાનદાર કહે :—

“પુરુષોત્તમ માસ છે અને ભગવાનની પૂજા માટે લઈ જાઓ છો તો સારી સોપારી જ લઈ જાઓને!”

ઉપરોક્ત સંવાદ, મનુષ્યની ધનની અને સમજણની કંગૂસાઈનો ખ્યાલ આપે છે.

લગ્નમાં લાખ-બડધો લાખનો ખર્ચ કરવા મનુષ્ય તૈયાર થાય છે પરંતુ ભગવાન માટેની કે બ્રાહ્મણ માટેની સોપારી તો ફેંકી દેવી પડે તેવી જ પસંદ કરે છે. અને યાપન માટેનું વસ્ત્ર પણ મસોતામાંય કામ ના આવે એવું લાવે છે!

ભગવાન નિમિત્તે સ્વીકૃત્વસ્તુઓ સાવ કચરાપટ્ટી ભાવવાની અને બદલામાં ઘણી મોટી ઉમદા વસ્તુઓની આશાઓ રાખવાની ! ભગવાનને આપતી વખતે સમજે છે કે ભગવાન તો લોહાના કે લાકડાના છે, તેઓ કયાં ખાવાના કે પહેરવાના હતા ? પણ જ્યારે તે પોતાની મોટી મોટી માગણીઓને પૂરી કરવા ભગવાનને પ્રાર્થના કરે છે ત્યારે ભગવાન લોહાના કે લાકડાના છે તે વાત સાવ વિસારી દે છે ! આ તેની સમજનું 'દેવાણું' જ નીકળી ગયું કહેવાય ને ? આવા વર્તન થી ભગવાન પણ વિચારે જ ને કે મને કાંઈ આપવું હોય છે ત્યારે હું તેને મરેલો લાગું છું તો પછી તે, કાંઈ મારી પાસે માગે ત્યારે મારે શા માટે જીવતા થવું પડે ?

આ વાતને એક દૃષ્ટાંતથી ખૂબ સારી રીતે સમજાવે—

એક ભાઈ હતુમાનજીના દર્શનની આશાએ હતુમાનજીની મૂર્તિની ધણા વર્ષોથી પૂજા કરે. તેણે સફળ ના થયા એટલે એમણે હતુમાનજીની મૂર્તિ પાસે ગણપતિની મૂર્તિ મૂકી અને તેની પૂજા શરૂ કરી. એક દિવસ તે ભાઈ ગણપતિ માટે સારામાં સારી અગરબત્તી ખરીદી લાવ્યા. ગણપતિની મૂર્તિ પાસે મેંઘી અગરબત્તી પેટાવવાની તૈયારી કરે છે ત્યાં તેમનું ધ્યાન હતુમાનજીની મૂર્તિ તરફ ગયું. તેથી તેઓ વિચારવા લાગ્યા કે “ધણાં વર્ષો સુધી મેં હતુમાનજીની પૂજા કરી તેણે તેઓએ મને દર્શન ના આપ્યા, તો હવે આ મેંઘી અગરબત્તીની સુગંધ એમને કેમ માણવા દઉં ? ગણપતિ પાસે અગરબત્તી પેટાવું તો તેની સુગંધ હતુમાનનેય મળે ને” ? તેથી તેણે જિભા ઘડને હતુમાનની મૂર્તિના નાકમાં ૩ ના પૂમડા ખોસવા માંડ્યા. એક ફાયણામાં ૩ ખોસીને ખીજમાં ખોસવા જાય છે ત્યાં હતુમાનજી તેમને હાથ પકડી રાખીને ખોસ્યા કે -

“હં... હં... મારું નાક બંધ કરીને મને શું મારી નાખવો છે” ? ભગત તો આ સાંભળીને દિગ્ભ્રમ થઈ ગયા. થોડી કળ વળી એટલે કહેવા લાગ્યા - “કેટલા વર્ષ સુધી મને હેરાન કર્યો છે ! હવે તમને સુગંધ શાની આવવા દઉં” ? હતુમાને જવાબમાં કહ્યું કે “ભાઈ ! આજ સુધી તો તું મને પત્થરની મૂર્તિ જ સમજતો હતો ! આજે તને ખીંક લાગી કે રખેને, મને સુગંધ આવી જશે તો ! તેથી મારા નાકમાં પૂમડાં ખોસવા લાગ્યો. આથી આજે મને ખાતરી થઈ કે તું આજે મને ચૈતન્ય-જીવતો સમજે છે. એટલે મેં તુરત તારું બાવડું પકડ્યું અને તારી સાથે વાત કરી.”

ઉપરના દૃષ્ટાંતથી ભાવનાની કેટલી કિંમત છે તેનો ખ્યાલ આવ્યો. ભાવના વિના ક્રિયાકાંડ વેડ સમાન છે અને તેથી તે વાંઝિયો છે.

— યોગભિક્ષુ

પ્રકાશક : આમ્હુરુ શ્રીમદસમર્પણધ્યાનભિક્ષુ પરિવાર ટ્રસ્ટ
 ૧/અ, પલિયડનગર સોસાયટી, નારણપુરા,
 અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૧૩.